

‘Groenwaarde verhogen door samenwerken en inspireren’

Praktijkonderzoeker Klaus Körber wil groenwaarde verhogen met onderzoek naar geschikte klimaatbomen

In ons eentje weten we niets; we moeten samenwerken en alle kennis die we opdoen met elkaar delen. De klimaatverandering is een groot probleem. Laten we commerciële doelen en ego's even opzij zetten, dat is de boodschap op de Boom Innovatiedag van Klaus Körber, docent dendrologie aan het Bayerische Landesanstalt für Wein- und Gartenbau en initiatiefnemer van Stadtgrün 2021. Hij leidde in Duitsland omvangrijke praktijkproeven naar droogte-hittetolerante en winterharde bomen en naar bijenbomen.

Auteur: Karlijn Santi Raats

Tendens

Körber: 'In 2015 was al duidelijk zichtbaar dat de zomers droger en heter worden in Duitsland. Würzburg telde 38 tropische dagen (boven de 30 graden) achter elkaar. Tot en met 2019 heeft deze tendens zich nog niet gekeerd. De prognose is dat deze waarden tegen het einde van deze eeuw verdubbeld zullen zijn. Dat betekent dat we twee maanden per jaar met temperaturen boven de 30 graden zitten! Watertekort en schade aan kronen zullen zichtbaar zijn aan bomen. In de praktijk zagen we al dat inlandse eiken dankzij hun diepe wortelgestel de droogte beter doorstaan dan winter- en zomerlindes. Veldesdoorns hielden zich op vrijwel alle plekken ook goed. Bij *Fabaceae* zoals *Robinia* zagen we dat ze erg stabiel zijn op armere locaties en iepen hielden zich goed vanwege hun taaiheid.'

Het Bayerische Landesanstalt für Wein- und Gartenbau heeft zich ten doel gesteld om dorpen en steden een tool te bezorgen die hen helpt beslissen over het aan te planten sortiment voor de toekomst. Körber: 'Bij onze sortimentsoverwegingen moeten we de herkomst van bomen sterker laten meetellen; de planten en bomen die in de toekomst in Duitsland groeien, zullen oorspronkelijk uit landen komen met koude winters en droge, hete zomers. (Bio)diversiteit blijft daarbij belangrijk, om ziekten en plagen te minimaliseren. Ook moeten we ervoor zorgen dat de standplaatsen ruim genoeg zijn en dat jonge bomen de eerste vijf tot tien jaar genoeg water en onderhoud krijgen. Als bomen niet lekker staan, komen ze slechter droge periodes door.'

Uitgebreide praktijkproef

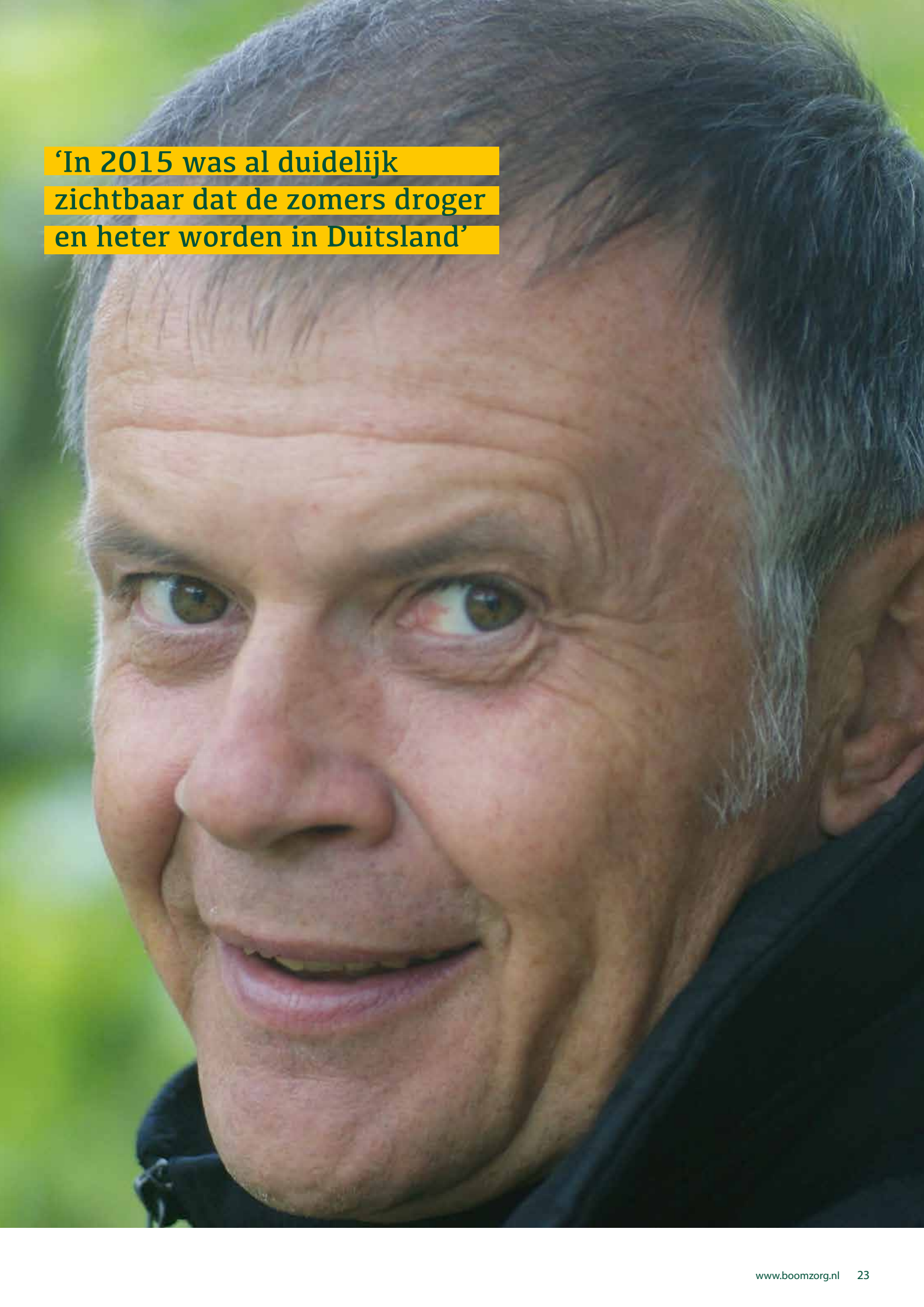
Maar het is moeilijk om aanbevelingen te geven voor de praktijk van de boomkwekerij; voordat een boom een stevig formaat heeft, zijn we acht tot twaalf jaar verder. Boomkwekerijen komen dus vaak een beetje achteraan als het gaat om discussies zoals over klimaatverandering. Toch is het van belang om te weten welke soorten geschikt zijn voor de toekomst en welke soorten niet meer vermeerderd moeten worden.

Droogte-/hittetolerante en winterharde bomen

Om tot goede adviezen te komen voor klimaatbestendige bomen heeft het Bayerische Landesanstalt für Wein- und Gartenbau gesprekken gevoerd met meer dan dertig erkende dendrologen en ruim honderd Europese en Amerikaanse boomkwekerijen (ook vele in Brabant, Boskoop en Opheusden), maar ook met veel boomverzorgers en hoveniers. Bovendien zijn er op 3 hectare van het Bayerische Landesanstalt für Wein- und

 Veitshöchheim, Beieren

 Docent dendrologie aan het Bayerische Landesanstalt für Wein- und Gartenbau

**'In 2015 was al duidelijk
zichtbaar dat de zomers droger
en heter worden in Duitsland'**

Gartenbau in Veitshöchheim tussen 2002 en 2017 meer dan vierhonderd boomsoorten getest op droogteresistentie, hittestress en winterhardheid. Op de standplaats werden in 2015 in de schaduw temperaturen van 40 graden Celsius gemeten en 380 mm neerslag. De zomerneerslag was in de proefjaren op die locatie zeer onregelmatig en niet effectief voor de planten en bomen. De zandbodem met een pH-waarde van 7,3 houdt nauwelijks water vast. Onderstaande boomsoorten kwamen sterk uit de bus:

- *Acer campestre* 'Elsrijk'
- *Acer campestre* 'Huibers Elegant'
- *Acer monspessulanum*
- *Acer x freemanii* 'Autumn Blaze'
- *Alnus x spaethii*
- *Carpinus betulus* 'Lucas'
- *Celtis australis*
- *Fraxinus ornus* 'Louisa Lady'
- *Fraxinus pennsylvanica* 'Summit'
- *Fraxinus angustifolia* 'Raywood'
- *Ginkgo biloba*
- *Gleditsia triacanthos* 'Skyline'
- *Liquidambar styraciflua*
- *Morus alba*
- *Ostrya carpinifolia*
- *Parrotia persica*
- *Quercus cerris*
- *Quercus frainetto*
- *Quercus robur/Quercus petraea*
- *Sophora japonica* 'Regent'
- *Tilia cordata* 'Erecta'/'Böhlje'
- *Tilia cordata* 'Rancho'
- *Tilia x euchlora*
- *Tilia mongolica*
- *Tilia platyphyllos* 'Örebro'
- *Tilia tomentosa* 'Brabant'
- *Ulmus* 'Lobel'
- *Ulmus* 'Rebona'
- *Ulmus* 'Columella'

Op het gebied van biodiversiteit heeft het LWG de afgelopen drie jaar ook praktijkonderzoek uitgevoerd naar bomen die geschikt zijn voor bijen en andere insecten. Er is daarbij gekeken in welke maanden ze bloeien, zodat er het hele voorjaar en de hele zomer – in sommige gevallen tot aan september – aanbod is voor bijen en hommels.

Samenwerking

Körber spoort de sector aan om kennis te delen en te verspreiden onder alle partijen die betrokken zijn bij het groen. 'Om ervoor te zorgen dat er genoeg aanbod is bij boomkwekerijen,

BLOEI APRIL TOT MEDIO MEI:

Prunus persica
Prunus avium
Prunus cerasus
Prunus
Prunus padus
Prunus domestica
Amelanchier lamarckii
Pyrus communis
Pyrus calleryana 'Chanticleer'
Malus domestica
Malus
Malus trilobata
Malus tschonoskii
Cydonia oblonga

BLOEI MEDIO MEI TOT EIND JUNI:

Crataegus laevigata/monogyna
Crataegus lavalleyi 'Carrierei'
Sorbus aucuparia
Sorbus aria
Sorbus intermedia
Sorbus torminalis
Sorbus domestica
Sorbus thuringiaca Fastigiata
Sorbus commixta 'Dodong'
Sorbus latifolia 'Henk Vink'
Laburnum watereri 'Vossii'
Fraxinus ornus
Paulownia tomentosa
Robinia pseudoacacia
R. Pseudoacacia 'Bessoniana'
R. Pseudoacacia 'Nyrsegi'
R. Pseudoacacia 'Semperflorens'
R. Pseudoacacia 'Unifolia'

moeten alle betrokken partijen goed nadenken over het klimaatbestendige sortiment en daarbij samenwerken. Jij en ik alleen weten niets, een catalogus alleen weet niets, rekentools alleen weten niets. Het samensmelten van alle kennis-eilandjes is de enige weg naar kwalitatieve concepten voor duurzaam, waardevol groen dat toekomst- en klimaatbestendig is. Boomkwekerijen moeten hun aanbod daarop afstemmen. Maar deze strategie werkt natuurlijk alleen als deze planten en bomen ook gevraagd worden door landschapsarchitecten, beurzen, stedenontwerpers en beleidsmakers en beslissers. We moeten ons *unter die Leute* begeven en hen inspireren, want zonder vraag is zelfs de kostbaarste klimaatboom niets waard.'

BLOEI FEBRUARI TOT APRIL:

Acer saccharinum
Acer rubrum
Acer negundo
Alnus
Cornus mas
Corylus colurna
Populus
Populus tremula 'Erecta'
Salix caprea
Salix daphnoides
Salix alba/S. alba Tristis
Prunus armeniaca
P. Dulcis
Prunus subhirtella 'Accolade'
Prunus sargentii
Prunus cerasifera 'Nigra'

BLOEI MAART TOT EIND MEI:

Acer opalus
Acer platanooides
Acer x truncatum 'Pacific Sunset'
Acer monspessulanum
Acer griseum
Acer x zoeschense 'Annae'
Acer campestre
Acer pseudoplatanus
Acer tataricum ssp. Ginnala
Aesculus hippocastanum
Aesculus x carnea
Aesculus flava 'Vestita'
Nyssa sylvatica

BLOEI JULI TOT BEGIN SEPTEMBER:

Tilia tomentosa
Koeleruteria paniculata
Sophora japonica (= *Styphnolobium japonica*)
Tetradium daniellii (= *Euodia hupehensis*)
Tilia henryana
Diospyros lotus
Heptacodium miconioides
Kalopanax septemlobum
Liquidambar orientalis
Maackia amurensis
Phellodendron amurense
Salix triandra 'Semperflorens'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/31045/groenwaarde-verhogen-door-samenwerken-en-inspireren